

Landmænd løber risiko

ULYKKER: Landbruget er Danmarks farligste erhverv

» Mit råd til landmænd er at træde et skridt tilbage og spørge sig selv, hvad man har gang i, hvis opgaven er risikabel. I den slags situationer er det altid bedst at sove på det frem for at gøre noget overilet ...

TORMOD OVERBY, arbejdsmiljøkonsulent, Videncentret for Landbrug

Af Mogens Møller
mogens.moeller@nordjyske.dk

Danske landmænd påtager sig helere selv de mest risikable opgaver frem for at lade én af de ansatte gøre det.

Det er Tormod Overbys erfaring efter knap 10 år som arbejdsmiljøkonsulent i landbruget.

- Jeg oplever en kultur, hvor arbejdsgivere i landbruget føler en stor ansvarlighed over for deres ansatte. Hvis en medhjælper kommer til skade, er landmanden utrolig berørt af det. Derfor påtager han sig som regel selv de mest risikable opgaver, siger han.

Årligt sker der i gennemsnit seks-syv dødsulykker i dansk landbrug. Dertil kommer godt hundrede alvorlige ulykker, hvor folk mister lemmer, får ødelagt ryggen eller brækker arme og ben.

De tørre tal dokumenterer, at landbruget uden sammenligning er

Danmarks farligste erhverv.

- Sådan som jeg ser det, handler det om, hvordan landmanden oplever miljøet i det daglige. Det, vi andre anser som meget farligt i landbruget, opleves ikke som risikabelt af landmændene selv. Tværtimod føler de, at de har rimeligt styr på tingene.

Mange ulykker sker typisk ved brug af maskiner. Ofte fordi landmanden eller en medhjælper kommer i klemme.

Det hænder også, at landmænd bliver trampet eller klemt ihjel af store husdyr.

- Det at håndtere store husdyr ser de slet ikke som en risiko, selv om udenforstående ofte lukker øjnene af skræk, når man ser, hvordan det foregår, siger Tormod Overby.

Ofte sker ulykkerne i pressede situationer. Sådan som det også var tilfældet ved dødsulykken i Han Herred, som arbejdsmiljøkonsulenten har talt meget med familien om

og kortlagt hændelsesforløbet i detaljer.

- Mit råd til landmænd er at træde et skridt tilbage og spørge sig selv, hvad man har gang i, hvis opgaven er risikabel. I den slags situationer er det altid bedst at sove på det frem for at gøre noget overilet, som kan resultere i en ulykke og i værste fald koste livet, siger Tormod Overby.

Samtidig ved han også godt, at det i pressede situationer kan være svært at lade den sunde fornuft råde.

- Det nytter ikke, at jeg kommer med løftede pegefingre. Slet ikke når ulykken er sket.

Tormod Overby er selv født og opvokset på landet. Derfor har han en vis forståelse for, hvordan tingene fungerer i det daglige hos de danske landbrug.

- Når ulykken er sket, er selvbebrejdelse det, jeg oftest møder. At man lod det ske.

Selv om der er tale om "et meget langt, sejt træk", oplever den erfar-

ne arbejdsmiljøkonsulent fra Videncentret for Landbrug, at der foregår en udvikling i den rigtige retning.

- Der er sket meget, siden jeg startede som byggekonsulent i landbruget i starten af 1970'erne. Vores håb er, at det bliver lige så naturligt for både arbejdsgivere og ansatte i landbruget at efterleve sikkerhedsreglerne, som det for de fleste af os er at spænde sikkerhedsselen, når vi sætter os ind i en bil, siger han.

Et af de arbejdsområder, hvor der er sket klare forbedringer i årenes løb, er sikkerheden i forbindelse med håndtering af gylle.

I 1970'erne og starten af 1980'erne skete der mange dødsfald på grund af svovlbrinteforgiftning fra gylletanke.

Nu sker der et dødsfald hvert andet år af den årsag.

36-årige hollandske Rimmer Jansma er ulykkeligtvis en del af den statistik.

ARBEJDSSTILSYNETS REGISTRERING AF ULYKKER I LANDBRUGET

Alvorlighed	Registreringsår											I alt
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Død	6	3	6	1	5	10	6	6	3	4	5	55
Andre alvorlige ulykker	136	127	92	110	97	96	117	84	106	117	124	1206
Andre ulykker	342	348	246	269	333	279	311	314	297	314	303	3356
I alt	484	478	344	380	435	385	434	404	406	435	432	4617

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Børnene husker kun gyllelugten

» Jeg kan godt forstå, at familien synes, det er forfærdeligt, hvad der skete. Men jeg mener, at vi i det konkrete tilfælde udviste den fornødne fleksibilitet.

HENRIK JENSEN, logistikchef, Aalborg Universitetshospital

Af Mogens Møller
mogens.moeller@nordjyske.dk

Det sidste, de efterladte børn på to, fire og otte år husker om deres døde far, er lugten af gylle.

Det fortæller den afdøde Rimmer Jansmas storebror, Symen.

Enken og moren til de tre små børn, Lyda, nikker.

- Jeg har det selv sådan, at jeg uvægerligt kommer til at tænke på ham, hver gang jeg skyller gylle ud og mærker lugten i næseborene, siger Symen.

Det skyldes alt sammen, at Rimmer Jansma stadig var smurt ind i gylle over hele kroppen, da familien tog afsked med ham i kapellet på Aalborg Sygehus dagen efter ulykken, som fandt sted fredag 24. august 2012.

Familien fik forklaret, at den afdøde ikke kunne vaskes og gøres i stand, før der var foretaget ligsyn. Og det kunne først ske om mandagen.

- Jeg forstår stadig ikke, hvorfor det skulle være så bureaukratisk. Både politi og arbejdstilsyn var jo på ulykkesstedet, hurtigt efter det var sket. Og det var åbenlyst for enhver, hvordan det var gået til.

I løbet af fredag nat nåede flere familiemedlemmer fra Holland til Nordjylland for at tage afsked med

Rimmer Jansma.

Det syn, der mødte dem i kapellet, var en død mand med hovedet sølet til i gylle. Resten af kroppen var dækket til med et af sygehusets lagner.

- Som om ulykken ikke var traumatisk nok i sig selv. Hvis det var sket i dag, ville jeg nok være ligeglad og selv have vasket min bror og gjort ham i stand, selv om jeg ikke måtte, siger Symen Jansma.

Senere om lørdagen ankom endnu flere familiemedlemmer fra Holland. Men de fik slet ikke mulighed for at tage afsked med liget, idet kapellet var lukket om søndagen.

Det forstår broderen heller ikke. Han synes, at sygehuset burde udvise lidt større fleksibilitet og forståelse.

Familien blev tilbudt at tage afsked med Rimmer Jansma, da der var foretaget ligsyn, og liget var gjort i stand mandag.

Det tilbud var der ikke ret mange, som benyttede sig af.

- Vi havde fået at vide, at man ikke er køn at se på tre døgn efter at være omkommet af gyllegas. Det syn ville vi skåne os selv for, forklarer storebroderen.

Politiassistent Steen Andersen, Nordjyllands Politi, har forståelse for familiens frustrationer. Men samti-

dig fastslår han, at der er nogle retningslinjer, som skal overholdes.

- Vi er nødt til at være hundrede procent sikre på, at der ikke er sket en forbrydelse. Det kan først blive afklaret ved ligsynet. Så uanset hvor flink og rar man gerne vil være, nytter det altså ikke. Hvis man vasker og gør et lig i stand, risikerer man jo at fjerne eventuelle spor efter en forbrydelse, og det vil være et alvorligt problem, siger Steen Andersen.

Politiassistenten, som har medvirket ved mange ligsyn, erkender, at der ikke i den konkrete sag umiddelbart var noget, som tydede på en forbrydelse.

- Men vi er altså nødt til at gardere os fuldstændigt. Der må ikke herske den mindste tvivl om dødsårsagen.

Kun i de tilfælde, hvor der oplagt er tale om en forbrydelse, foretages der ligsyn i en weekend. Det foregår typisk på gerningsstedet og foretages af embedslægen, som ellers har en helt fast plan for ligsyn. I Aalborg foregår det mandag og torsdag.

Det var Steen Andersen, der gav familien lov til at se liget, blot de undlod at røre ved afdøde.

Sygehusets kapel er ellers lukket om lørdagen. Men i særlige situati-

oner bliver der låst op - eksempelvis i det konkrete tilfælde.

Det oplyser Henrik Jensen, logistikchef på Aalborg Universitetshospital - som indtil 1. januar i år hed Aalborg Sygehus.

- Vi bestræber os på at være fleksible indtil en vis grænse. For det koster, hver gang der skal indkaldes en ansat for at åbne kapellet, siger han.

Det er ifølge Henrik Jensen også forklaringen på, at sygehuset nøjedes med at åbne kapellet om lørdagen, så familien fik mulighed for at tage afsked med den hollandske landmand.

- Jeg kan godt forstå, at familien synes, det er forfærdeligt, hvad der skete. Men jeg mener, at vi i det konkrete tilfælde udviste den fornødne fleksibilitet, siger logistikchefen.

Den manglende mulighed for at tage afsked med afdøde Rimmer Jansma i rengjort tilstand er det eneste, familien finder kritisabelt.

- Vi synes, det er forfærdeligt. Det må ingen opleve igen, siger enken, Lyda Jansma.

Til gengæld roser de efterladte alarmcentralen 112 og Falcks indsats. Ambulancen var hurtigt på pletten, og i mellemtiden havde alarmcentralen ringet til naboer, som straks ilede til for at hjælpe.